

ЗРИТЕЛНИ ТАБЛИЦИ С НИСЪК КОНТРАСТ ПРИ НЕВРООФТАЛМОЛОГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Ал. Цукева

Key words: *contrast sensitivity, low-contrast visual activity, cholelithiasis, fistula, surgical treatment.*

Зрителната острота е основна функция на аферентната част на зрителния анализатор, която се състои в способността на окото да различи две точки в пространството като две.

Изследването на зрителната острота представлява количествено измерване на аферентната част на зрението. Това тестване се осъществява чрез зрителни таблици и се състои в разпознаване на малки обекти, наричани оптоотипи: цифри, букви, знаци (за неграмотни), предмети (за деца) с висок контраст, около 100%, върху бял фон, от определено разстояние и при определени условия. Класическите зрителни таблици с висок контраст са с висока чувствителност за рефрактивната корекция и по-голямата част от офталмологичната патология, но са с ограничени възможности за доказване на зрителни нарушения при невроофтальмологичните заболявания. Оплаквания от рода на “нещо става с очите ми”, “виждам изблиднело” или “не виждам ясно” обикновено не се обективизират чрез класическите зрителни таблици с висок контраст. В тези случаи съществуващите понятия “20/20 око” и “20/20 зрение” не отразяват наличната финна патология на зрителната острота. Понятието контрастна чувствителност (КЧ) на окото се свързва

LOW-CONTRAST VISUAL ACUITY CHARTS IN NEUROOPHTHALMOLOGICAL DISORDERS

Al. Tzoukeva

Patients with neuroophthalmological disorders often demonstrate visual dysfunction which is not detected by conventional letter charts. Where this minor deficit is presented, a measurement of contrast sensitivity or low-contrast visual acuity will give further information about visual loss, can contribute to the process of differential diagnosis and will provide another method of monitoring treatments. The low-contrast charts are diagnostically at least as sensitive as the sine-wave grating contrast sensitivity tests, but they have the great advantages of being familiar to the patient, brief and simple.

с минималната разлика между яркостите на обекта и на фона, която окото възприема. Контрастната чувствителност значително по-пълно и точно отразява състоянието на зрителната функция. Тя доказва минимални, субклинични, ранни зрителни нарушения, но в същото време това са зрителни дефекти, които влошават качеството на живот, смущавайки ежедневните дейности, мобилност, различаване на лица, четене, нощно шофиране и спорт. Класическият метод за измерване на пространствената КЧ, използван в научните изследвания, се осъществява чрез решетки с вълнообразни патерни, в различни пространствени честоти. Тези компютърни програми са скъпи, продължителни, трудни за изпълнение

Катедра по нервни болести, Медицински университет “Проф. Д-р П. Стоянов” Варна

от пациентите, поради което е общоприето становището, че не са подходящи за клинични изследвания или в клиничната практика. В тези случаи от 1980 г., за измерване на КЧ в една пространствена честота са разработени и приложени различни таблични тестове с вълнообразни патерни или буквени опотипи. Един от най-често използваните буквени тестове е този на Pelli-Robson: буквена зрителна таблица, съставена от серия тройки от латински букви (всичките с еднаква големина), но постепенно намаляващ контраст, за изследване от един метър. Зрителните таблици с нисък контраст, между които зрителните таблици на Sloan, са стандартни буквени зрителни таблици, изработени в различен контраст от приблизително 100% до 1.25%, 0.6%. Тези таблици, лесни за прилагане в клиничната практика, не измерват директно КЧ. По отношение на диагностичните възможности и чувствителността на различните тестове, серия проучвания демонстрират добра корелация между зрителните таблици с нисък контраст, тестове от рода на Pelli-Robson и тестовете за изследване на КЧ, чрез решетки с вълнообразни патерни /15,20/.

Известно е, че тестването на зрителната острота трябва да бъде с познати опотипи, в позната обстановка, като условие за по-точно измерване на това субективно изследване. Оригиналните класически тестове на Pelli-Robson и Sloan са с латински букви, което сериозно затруднява оценката в нашите условия. Този факт наложи изработването на модифицирани цифрови зрителни таблици с нисък контраст: стандартните цифрови зрителни таблици са представени в три контраста – 100%, 3% и 1.5% контраст /2,9,18,19/.

Клиничното приложение на зрителните таблици с нисък контраст служи за откриване наличието на зрителна дисфункция, която не е доказана с другите класически зрителни изследвания, помагачи на клиницистите да обективизират

оплакванията на пациентите от смутено зрение, независимо от нормалната зрителна острота с висок контраст. Възможно е отдиференцирането на няколко групи потенциални контингенти. Първата категория включва офталмологична патология: амблиопия, астигматизъм, катаракта, диабетна ретинопатия, глаукома, кератоконус, застойна папила, оптичен неврит, възрастово-свързана макулна дегенерация, пигментен ретинит и др. Необходимо е да се отбележат ограничените скринингова и диференциално-диагностична възможности в тези случаи, когато съществуват много други стандартни офталмологични методи за установяване на очните отклонения. Тестването със зрителните таблици с нисък контраст е полезно при описване и проследяване на зрителните функции при контактна корекция, в т.ч. бифокални лещи и пациенти с катаракта /3,16,17,20,21/. Втората категория е тази на невроофталмологичната патология, когато субклиничните, начални или минимални зрителни нарушения се обективизират чрез зрителни тестове с нисък контраст. Първата публикация на тази тема, превърнала се в класика, е на Ivan Bodis-Wollner (1976) относно КЧ и пациенти с мозъчни лезии /7/. Значителен брой публикации установяват, че тестването на КЧ или тестването чрез зрителните таблици с нисък контраст са най-чувствителното измерване на зрителната дисфункция при множествената склероза (МС). Чрез тези тестове се диагностицират оптичните неврити като проява на МС – начални или субклинични, както и финните изменения във второто око. Те имат значение за доказване и регистриране на пристъп или ангажиране на нова система (зрителната), което подпомага адекватната и навременна терапия. Налични са проучвания, потвърждаващи съответствие на зрителната дисфункция, доказана с таблици с нисък контраст и ОСТ данните за промени в дебелината на влакната на зрителния нерв при МС. Предстои включване на зрителните таблици с ни-

сък контраст на Sloan в скалата за оценка на МС – MSFC, за тестване на зрителната функция /1,2,4,5,14/. При селарните/параселарни процеси, тумори с/без ендокринна симптоматика, чрез зрителните таблици с нисък контраст се установяват субклинични зрителни нарушения, въпреки липсата на директна компресия върху зрителните пътища /9/. Зрителните таблици с нисък контраст могат да докажат зрителна загуба, независимо от нормалната зрителна острота с висок контраст, при дегенеративни неврологични заболявания: Паркинсонова болест, Болест на Алцхаймер, Болест на Фридрайх, при съдови заболявания на главния мозък, мигрена, дислексия, деца с дефицит на вниманието и хиперактивен синдром /6,8,12,13,18,19/. Подобен минимален зрителен дефицит се доказва по този начин и при HIV-позитивни пациенти или такива със СПИН, както и при пациенти със захарен диабет и с дислипидемия, наднормено тегло и инсулинова резистентност /10,11/. Не по-малко значение в клиничната практика има и третата категория – използване на зрителните таблици с нисък контраст и доказване на субклиничните зрителни нарушения за мониториране на ефекта от лечението – един чувствителен и лесен за изпълнение тест при възрастово-свързана макулна дегенерация, множествена склероза - известното дълготрайно проучване за ефекта от терапията Optic Neuritis Treatment Trial (ONTT), Паркинсонова болест, след операция за катаракта, след оперативно лечение на параселарни тумори /9,15,20/.

Познаването на понятието зрителна острота с нисък контраст и тестването чрез зрителни таблици с нисък контраст, са от голямо значение за клиничната и теоретична невроофтальмология. По този начин се доказват и мониторира след терапия минимални, начални, субклинични зрителни нарушения в случаите на 20/20 око/зрение, но които нарушават значително качеството на живот.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Цукева А., Делева Н., Димитров И. Субклинични зрителни нарушения при МС. *Обзор. Двигателни Нарушения* 2004; 2, 2:16-22.
2. Цукева А., Делева Н., Димитров И., Капрелян А. Зрителна дисфункция при пациенти с МС без анамнеза за ОН и с нормална зрителна острота. *Trakia. J. Sci* 2008; 93-96.
3. Alexander K., Barnes C., Fishman G., Pokorny J., Smith V. Contrast sensitivity deficits in inferred magnocellular and parvocellular pathways in retinitis pigmentosa. *Investigative ophthalmology&visual science* 2004; 45(12): 4510-4519.
4. Balcer L., Baier M., Pelak V., Fox R., Shuwairi S., Galetta S., Gutter G., Maguire M. New low-contrast vision charts: reliability and test characteristics in patients with multiple sclerosis. *Multiple Sclerosis* 2000; 6: 163-171.
5. Balcer L., Frohman E. Evaluating loss of visual function in multiple sclerosis as measured by low-contrast letter acuity. *Neurology* 2010; 74(17): 16-23.
6. Bartgis J., Lefler E., Hartung C., Thomas D. Contrast sensitivity in children with and without attention deficit hyperactivity disorder symptoms. *Developmental Neuropsychology* 2009; 34(6): 663-682.
7. Bodis-Wollner I., Diamond P. The measurement of spatial contrast sensitivity in cases of blurred vision associated with cerebral lesions. *Brain* 1976; 99: 695-710.
8. Crevits L. Abnormal psychophysical visual perception in Parkinson's disease patients. *Acta neurol. belg* 2003; 103: 83-87.
9. Deleva N., Tzoukeva A., Kaprelyan A. Low-contrast acuity before and after surgery in patients with pituitary adenoma. *J IMAB- Ann. Proceedings (Sci Papers)* 2006; 3: 29-31.

10. Dosso A., Yenice-Ustun F., Sommerhalder J., Golay A., Morel Y., Leuenberger P. Contrast sensitivity in obese dyslipidemic patients with insulinresistance. *Arch Ophthalmol* 1998; 116: 1316-1320.
11. Halloud B., Berot A., Salvanet-Boccaro A., Arnal C., Patey O. Contrast sensitivity deficits in HIV positive patients with CD4<500/mm3. *Int Conf AIDS* 1993; 9(6): 425. (Abstract N PO-1317-1741)
12. Lynch D., Farmer J., Rochestie D., Balcer L. Contrast letter acuity as a measure of visual dysfunction in patients with Friedreich ataxia. *J of Neuro-Ophthalmology* 2002; 22(4): 270-274.
13. McKendrick A., Sampson G. Cephalalgia. Low spatial frequency contrast sensitivity deficits in migraine are not visual pathway selective 2009; 29(5): 539-549.
14. Mowry E., Loguidice M., Daniels A., Jacobs D., Markowitz C., Galetta S., Cutter G., Maguire M., Balcer L. Vision related quality of life in multiple sclerosis: correlation with new measures of low and high contrast letter acuity. *J Neurol Neurosrg Psychiatry* 2009; 80: 767-772.
15. Owsley C. Contrast sensitivity. *Ophthalmol Clin N Am* 2003; 16: 171-177.
16. See A., Anstey K., Wood J. Simulated cataract and low contrast stimuli impair cognitive performance in older adults: implications for neuropsychological assessment and everyday functions. *Neuropsychol Dev Cogn B Aging Neuropsychol Cogn* 2011; 18(1): 1-21.
17. Sukha A., Rubin A. High, medium, and low contrast visual acuities in diabetic retinal disease. *Optom Vis Sci* 2009; 86(9): 1086-1095.
18. Tzoukeva A., N. Deleva, I. Dimitrov. Visual and cognitive disturbances in patients with Alzheimer's disease. *Archives of the Balkan Medical Union* 2008;43(2):77-79.
19. Tzoukeva A., N. Deleva, B. Ivanov. Visual disturbances in Parkinson's disease assessed by modified visual acuity charts. *Archives of the Balkan Medical Union* 2008; 43(4): 229-233.
20. Woods R., Wood J. The role of contrast sensitivity charts and contrast letter charts in clinical practice. *Clin Exp Optom* 1995; 78(2): 43-57.
21. Zele A., Pokorny J., Lee D., Ireland D. Anisometric Amblyopia: spatial contrast sensitivity deficits in inferred magnocellular and parvocellular vision. *Investigative ophthalmology & visual science* 2007; 48: 3622-3631.

Адрес за кореспонденция:

доц. д-р Александра Цукева, дм
Катедра по нервни болести
МУ "Проф. Д-р П.Стоянов"
9002, Варна, ул. Марин Дринов 55
e-mail: al_tz@abv.bg